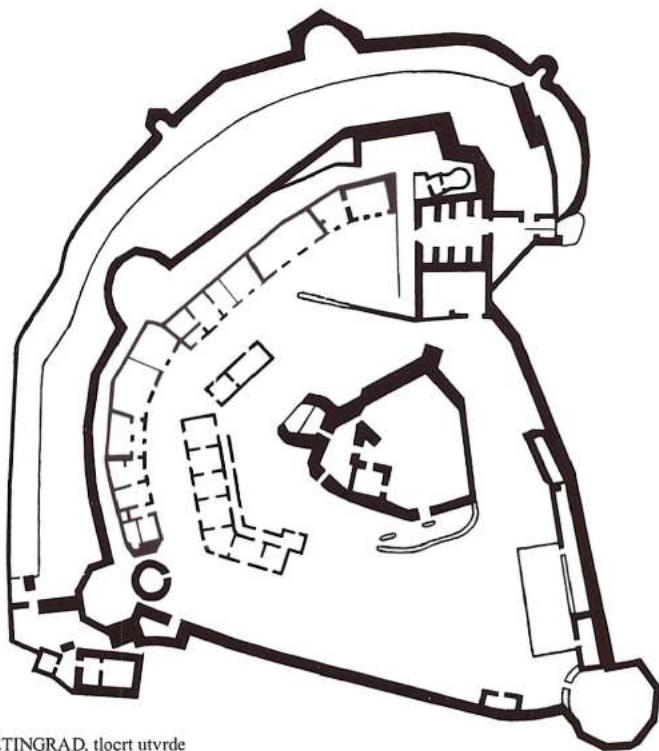

CETINA, crkva Sv. Spasa

CETINGRAD, tlocrt utvrde

crkve preuzeti su iz kasnoant. graditeljske baštine. Crkva je sagrađena u IX. st., a u kasnijem vremenu srednja je apsida bila porušena i zamijenjena većom, uglastom. Ostaci crkve i zvonika su konzervirani. Prilikom istraživanja crkve pronađeno je više arhit. ulomaka i dijelova kamenog namještaja, urešenog pleterom. Najvažniji je među njima ulomak grede sa semiuncijalnim natpisom iz kojeg se doznaje da je crkva bila posvećena Kristu, te da ju je dao sagrađiti župan Gastika, sin Nemire. Na prostoru oko crkve otkriveno je veliko groblje s više od 1100 grobova (nekoliko je grobova nađeno i u samoj crkvi), iznad kojih su većim dijelom bili postavljeni stećci (više od 800). Među brojnim i raznovrsnim grobnim priložima (nakit, oruđe, oružje, novac, tkanina), ističu se luksuzno izrađene naušnice i dijelovi pozlaćenog srebrnog pojasa urešeni cizeliranim ljudskim i životinjskim figurama, sa stilskim osobinama gotike. Groblje je bilo u upotrebi do XVI. st. Uz crkvu Sv. Spasa vezuje se i nalaz srebrne kadionice iz

VIII. st., urešene tehnikama dubokog rovašenja i nijela, a potječe iz neke franačke radionice.

LIT.: F. Šišić, O srednjovjечnom hrvatskom gradu Labu, Bulićev zbornik, Zagreb 1924. — S. Gunjača, Radovi na crkvi i groblju sv. Spasa na vrelu Cetine, Ljetopis JAZU, 1949, 55. — Isti, Tiniensia archaeologica-historica-topographica, SHP, 1958. — K. Vinski-Gasparini, Ranosrednjovjekovna kadionica iz stare Vrljke, ibid., 1958. — D. Jelovina, Starohrvatske nekropole, Split 1976. — T. Marasović, Prilog morfološkoj klasifikaciji ranosrednjovjekovne arhitekture u Dalmaciji, u knjizi: Prilozi istraživanju starohrvatske arhitekture, Split 1978. — I. Petricolić, Prilog diskusiji o starohrvatskim crkvama s oblikom kontraforima, u knjizi: Cetinska krajina od prehistorije do dolaska Turaka, Split 1984. — Z. Gunjača, O pojavi elemenata kasnoantičke graditeljske tradicije na nekim ranosrednjovjekovnim sakralnim objektima, ibid., Split 1984. Z. Gu.

CETINGRAD, ostaci tvrđave I od Slunja. Nastala je pregradnjama srednjovj. utvrđenoga grada. Krčki knez Ivan dobio je Cetin od kralja Žigmunda, kad je oslobodio kraljicu Mariju (1387). Od 1449. tu je sjedište cetinske grane Frankopana sve do 1542, kad je pripao slunjskoj grani Frankopana. Na saboru u Cetinu je 1527. Ferdinand I. Habsburški izabran za hrv. kralja. God. 1536—1809. C. se nalazio u više navrata u tur. rukama. Najstariji je dio branič-kula *Drendula*. Grad je temeljito obnovljen 1559. God. 1638. lagumom je dignut u zrak, 1646. razoren. Turci ga obnavljaju 1670, *Hergarsku kulu* sagrađio je 1739. Ali-paša bosanski, a *Drendulu* oko sred. XVIII. st. obnovio Mehmed-paša. Kule i zgrade (još 1849. građena je velika vojarna) opasani su zidinama i polygonalnim bastionima. Od 1866. tvrđava je napuštena i po nalogu krajiške uprave razorena.

LIT.: G. Szabo, SG, str. 165—167. — M. Valenić, Kameni spomenici Hrvatske XIII—XIX stoljeća (katalog), Zagreb 1969. A. Ht.

CETINGRAD

